

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060104

DOM
2018-12-06
Stockholm

Mål nr
M 1944-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-02-06 i mål nr M 7360-16, se bilaga A

PARTER

Klagande

Nacka kommun
131 81 Nacka

Ombud: Advokat F M

Motpart

Länsstyrelsen i Stockholms län
Box 22067
104 22 Stockholm

SAKEN

Föreläggande om att bestämma verksamhetsområde för vattentjänster för avledande av dag- och dränvatten i bostadsområdet Hästhagen i Nacka kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen fastställer mark- och miljödomstolens dom.

Dok.Id 1455271

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 675 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Nacka kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva underinstansernas avgöranden.

Länsstyrelsen i Stockholms län har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har hänvisat till vad de tidigare anfört och tillagt i huvudsak följande.

Kommunen

Utredningsmaterialet visar inte att behov av åtgärder föreligger för mer än ett fåtal bebyggda fastigheter. Hälsomässig risk har dessutom bara visats föreligga för X.

Det ifrågasätts inte att fastigheten tar emot stora mängder *dagvatten* från uppströms belägna fastigheter men det bestrids att *dräneringsvatten* tillförs från andra fastigheter och vägar. Huvuddelen av dagvattnet kommer från naturområdet söder och sydost om den berörda fastigheten och alltså inte från bebyggelseområdet. Ett sådant förhållande kan inte ligga till grund för kommunens utbyggnadsskyldighet.

Skyldigheten att inrätta en allmän dagvattenanläggning kan inte inträda på grund av fastigheter som varken är bebyggda eller på annat sätt kan anses ha behov av en allmän dagvattenanläggning. Det är behovet för bebyggelse i ett större sammanhang som ska tillgodoses och inte enstaka avvattningsbehov. Antalet fastigheter som kan antas behöva lösa sitt *dagvattenbehov* tillsammans med X är alltför begränsat för att skyldighet för kommunen att inrätta en dagvattenanläggning ska inträda.

Utredningen som länsstyrelsen har åberopat är begränsad till avvattning av naturmarken öster om bebyggelseområdet och gatuavvattning utmed H-vägen och Ö-vägen. Orsaken till vattenströmningen som framgår av den åberopade filmen var

en tillfällig igensättning av en intagsbrunn som anlagts i naturmarksområdet uppströms H-vägen. Vare sig intagsbrunnen eller avvattningen av naturmark kan läggas till grund för utbyggnadsskyldighet enligt 6 § lagen om allmänna vattentjänster (2006:412), vattentjänstlagen. Den avvattningen utgör markavvattning för vilken fastighetsägaren dels har att söka tillstånd, dels inte kan påräkna någon brukningsrätt till en allmän dagvattenanläggning då markavvattning faller utanför en allmän va-anläggnings ändamålsbeskrivning. För gatans avvattning svarar inte va-huvudmannen utan huvudmannen för den allmänna platsen. I den mån gatans avvattning behöver förbättras så är det alltså en fråga för gatuhållaren.

Länsstyrelsens antaganden om fastigheternas storlek och bidrag till vattenföringen samt vad som enligt länsstyrelsen utgör ”området” är alltför löst hållet för att kunna ligga till grund för beräkningar. Även om beräkningarna skulle godtas vidhåller kommunen sin inställning att det inte därigenom är visat att det finns ett behov att ordna dagvattenavledningen i ett större sammanhang. Att vattenmängden på X skulle kunna motsvara tillrinningen från 8–25 fastigheter är inte tillräckligt. Inströmningen från det icke bebyggda naturområdet öster om fastigheten skulle förekomma även om den övriga bebyggelsen i Hästhagen inte fanns. Länsstyrelsens uppfattning att det saknas anledning att bedöma var nederbörden ursprungligen föll ner kan vara riktig om behovet av ett samlat omhändertagande uppstår för ett stort antal bebyggda fastigheter, men är missvisande om behovet bara föreligger för en enstaka bebyggd fastighet, om än belägen i ett större bebyggelseområde. Länsstyrelsens uppgifter om lågpunkter och flödesackumulationslinjer utvisar översvämningsutsatta fastigheter i samband med ett skyfall och torde knappast kunna ligga till grund för utbyggnadsskyldighet av en allmän dagvattenanläggning, då en sådan dagvattenanläggning inte ska dimensioneras för sådana situationer.

Det går inte att utläsa vilka fastigheter som omfattas av länsstyrelsens beslut. Föreläggandet uppfyller därför inte kravet på tydlighet vad gäller den geografiska omfattningen och det blir svårt att avgöra när kommunen har uppfyllt sin skyldighet enligt föreläggandet.

Länsstyrelsen

Området Hästhagen, som sammantaget består av ca 130 fastigheter, utgör en samlad bebyggelse i den mening som avses i vattentjänstlagen. Möjligheterna till lokalt omhändertagande av dagvatten inom de enskilda fastigheterna är begränsade på grund av att området huvudsakligen är byggt på berg och lera. Problem på grund av detta drabbar endast ett fåtal fastigheter av vilka fastigheten X är en av de värst drabbade.

Av utredningen framgår att det är uppenbart att dag- och dränvatten från omkringliggande fastigheter når pumpbrunnen för dräneringsvatten på fastigheten X i en omfattning som tyder på ett relativt stort tillrinningsområde. Pumpbrunnen tillförs dräneringsvatten via ledningar som ligger kring bostadshuset på fastigheten. Det tillförs vatten till fastigheten från uppskattningsvis 8–25 omkringliggande fastigheter. Redan den *beräknade* tillrinning till den aktuella fastigheten är så pass omfattande att den i sig kan läggas till grund för behovet av att ordna dagvattenavlopp i ett större sammanhang för området. Det framgår av utredningen att det finns liknande problem, men inte lika omfattande, även för andra fastigheter i området.

Problemen på fastigheten X har två orsaker. Dels tillförs fastighetens dränering så stora mängder vatten från omkringliggande fastigheter att det behövs upp till tre pumpar för att hålla undan vattnet, något som riskerar att få konsekvenser vid ett strömbrott. Dels är kommunens dagvattenledning, som fastighetens dräneringspump ansluter till, underdimensionerad för de mängder vatten som rinner från omkringliggande områden via gatan. Detta leder till att ledningen går full emellanåt och den kan därmed inte ta emot vatten som behöver pumpas från X. I båda fallen riskerar fastighetens dränering att fyllas så att markvatten inte kan avledas från huset utan riskerar att tränga in i källaren och där orsaka fukt- och mögelskador.

Dagvatten definieras inte i vare sig miljöbalken eller vattentjänstlagen. Mark- och miljööverdomstolen har i MÖD 2014:5 uttalat att med dagvatten avses vanligtvis ”regn- och smältvatten från snö och is som avrinner från hårdgjorda ytor såsom tak, vägar, parkeringsplatser och dylikt”. För att pröva behovet av dagvattentjänsten saknas

anledning att bedöma var nederbörden ursprungligen föll ned. Definitionen tar istället fasta på själva avrinningen, dvs. vatten som ytligt avrinner från hårdgjorda ytor. Det är i målet tydligt att dagvatten ytligt avrinner genom området i en omfattning som gör att det finns ett behov av en samlad hantering. Länsstyrelsen noterar dock att en analys av var dagvatten uppstår och hur det tillförs området har relevans för kommunens bedömning av lämpliga tekniska åtgärder för att undvika olägenheter från dagvatten i området.

Föreläggandet utgår från behovet av allmänna vattentjänster för dag- och dränvatten i bostadsområdet Hästhagen. Länsstyrelsen har inte närmare preciserat vilka fastigheter som har sådant behov utöver X. Den närmare utredningen av vilka fastigheter som bör ingå i verksamhetsområdet och vilka tekniska lösningar som är lämpligast för området bör göras av kommunen innan den fastställer verksamhetsområdet. Kriterierna som kommunen ska använda för att bestämma verksamhetsområdet framgår redan av 6 § vattentjänstlagen. Det framgår vidare av förarbetsuttalanden att vattentjänsten kan ordnas genom en anordning som inte innebär att kommunen meddelar förbindelsepunkt till alla, eller ens någon, av de berörda fastigheterna. Avgiftsskyldigheten följer av fastigheternas behov av dagvattentjänsten. Om det finns anledning att anta att dagvatten som uppstår inom en fastighet inte kan tas om hand inom aktuell fastighet utan riskerar att orsaka olägenhet på andra fastigheter, så bör den ingå i verksamhetsområdet. Har en fastighet på sådant sätt behov av dagvattentjänster är den också skyldig att solidariskt bidra till kostnaden för tjänsten.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har gått igenom kommunens överklagande och utredningen i övrigt. Domstolen anser att den av länsstyrelsen åberopade utredningen ger stöd för att den besvärliga vattensituationen på fastigheten X till stor del härrör från ett antal intilliggande fastigheter med hårdgjorda ytor som förorsakar större vattenmängder och ökade flöden. Det går inte att exakt fastställa antalet fastigheter som bidrar till avvattningsproblemet men fastigheterna får anses som tillräckligt många för att situationen bör lösas med en allmän va-anläggning.

Föreläggandet är vidare tillräckligt preciserat och den av länsstyrelsen bestämda tiden om tre år, inom vilken den allmänna anläggningen ska vara utförd, är rimlig.

Mark- och miljööverdomstolen delar således mark- och miljödomstolens bedömning. Mark- och miljödomstolens dom ska därför fastställas.

Mark- och miljööverdomstolens dom innebär att länsstyrelsens föreläggande om att Nacka kommun ska bestämma verksamhetsområde för bostadsområdet Hästhagen samt tillgodose behovet av vattentjänster gällande dag- och dränvatten genom en allmän anläggning, ska stå fast samt att kommunen föreläggs att utföra anläggningen senast tre år efter dagen för denna dom.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald, tekniska rådet Bengt Jonsson samt hovrättsråden Mikael Hagelroth, referent, och Gösta Ihrfelt.

Föredragande har varit Linnea Haglund.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-02-06
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 7360-16

PARTER

Klagande

Nacka kommun
131 81 Nacka

Motpart

Länsstyrelsen i Stockholms län
Box 22067
104 22 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 21 november 2016 i ärende nummer 567-12680-2015, se bilaga 1

SAKEN

Verksamhetsområde för vattentjänster för avledande av dag- och dräneringsvatten vid Hästhagen

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 525955

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) beslutade den 21 november 2016 med stöd av 6 och 51 §§ lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) att förelägga Nacka kommun (kommunen) att bestämma verksamhetsområde för bostadsområdet Hästhagen samt tillgodose behovet av vattentjänster gällande dag- och dräneringsvatten genom en allmän anläggning. Länsstyrelsen beslutade också att anläggningen ska vara utförd senast tre år efter det att beslutet har vunnit laga kraft. Skälen för beslutet framgår av bilaga 1.

Kommunen har överklagat beslutet.

YRKANDEN M.M.

Kommunen har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut. Till stöd för sin talan har kommunen anfört bland annat följande.

Det saknas skäl att ordna ett verksamhetsområde för avledande av dag- och dräneringsvatten vid Hästhagen. Kommunen har tidigare inte sett behov av att inrätta verksamhetsområde för dagvatten för hela området i Hästhagen. Det finns nu samstämmighet om att problemet med avrinning av dagvatten är fokuserat till den i målet aktuella fastigheten X (fastigheten) samt nedströms därom liggande ledningsnät.

Med hänsyn härtill avser kommunen att pröva en lösning innebärande att ledningsnätet för vägavvattning nedströms fastigheten genom kommunens försorg förstärks och läggs om så att avrinningen säkerställs. Eftersom en sådan åtgärd kräver kompletterande undersökningar, projektering, upphandling och slutligen byggande kan man räkna med att ett ombyggt ledningsnät med funktion att ta hand om avledningen av dag- och dränvatten från fastigheten kan finnas på plats inom cirka ett år. Med denna åtgärd genomförd ser kommunen ingen anledning att inrätta verksamhetsområde för dag- och dräneringsvatten i Hästhagen.

Området Hästhagen har varit bebyggt i flera decennier och kommunen bedömer att det skulle vara svårt för fastighetsägare, med fastigheter belägna på en högre höjd ovan det i målet aktuella fastigheten, att förstå och acceptera att de plötsligt, efter många år, ska betala en avgift för att avleda naturligt rinnande vatten och dessutom utan förbindelsepunkt. Det är i och för sig inte helt klart om länsstyrelsen menar att det mindre antal fastigheter som är belägna ovan den aktuella fastigheten skulle ingå i ett verksamhetsområde eller om det bara är den aktuella fastigheten som skulle göra det. Kommunens bedömning är att det bara är den aktuella fastigheten som har problem med avledning av mark- och ytvatten och det är möjligen en bedömning som delas av länsstyrelsen. Detta skulle emellertid innebära att länsstyrelsen anser att ett verksamhetsområde ska ordnas för endast en fastighet. Det ifrågasätts att det skulle varit lagstiftarens avsikt.

Det är lämpligt att avtal sluts mellan kommunen och den aktuella fastighetsägaren som reglerar anslutningen till det kommunala vägavvattningssystemet. Dessa åtgärder innefattar emellertid inte några åtgärder inom den aktuella fastigheten. Det föreligger inte något ansvar för kommunen att vidta åtgärder inom fastigheten.

De problem som kan noteras på fastigheten X anser kommunen inte härrör från hela Östra Hästhagen, utan endast från de fastigheter som ligger allra närmast den aktuella fastigheten. Frågan i målet är om problematiken kan lösas lokalt eller i ett större sammanhang. Kommunen förespråkar en mer lokal lösning.

Vad länsstyrelsen anfört om att det finns risk för översvämning och mögelbildning räcker inte för att fastställa att det föreligger hälso- och miljörisker. Man måste kunna konstatera att problematiken finns. Att en risk föreligger räcker inte. Länsstyrelsen kräver en orimligt stor tillsyn från kommunens sida. Förvärvar man en fastighet som ligger lågt topografiskt är det en risk man som fastighetsägare får ta. Kommunen anser inte att anläggningen är motiverad av miljöskäl. Det vatten som infiltrerar på fastigheten och renas på tomten är från det begränsade område som kommunen hänvisat till i sin utredning. Det är ett bristfälligt föreläggande som

länsstyrelsen meddelat då det inte är tillräckligt preciserat vilka fastigheter som ska ingå i verksamhetsområdet.

Framdragning av allmänna dagvattenledningar i området skulle ur ett miljöperspektiv utgöra en större olägenhet, då större mängder förorenat vatten skulle ledas direkt till recipienten. Befintliga öppna dagvattenlösningar gör att vattnet genomgår en naturlig rening och fördröjning i vägdike på väg mot recipienten.

Även om allmänna dagvattenledningar skulle anläggas skulle det inte hjälpa då det inte vore motiverat att lägga ledningarna på lägre nivå än dagens ledningar för vägvattning. Annars skulle sprängning och borrar vara nödvändigt på flera ställen. Det skulle också innebära att man nådde grundvattennivå med följd att den rubbas i området med hussättningar som konsekvens. Om kommunen skulle anlägga ett dagvattenledningssystem skulle detta ligga på samma nivå som dagens ledningar och då torde inte den aktuella fastigheten bli hjälpt eftersom fastighetsägaren ändå skulle behöva pumpa dräneringspumpa från sin fastighet. Kommunen anser sig inte ha skyldighet att ordna pumpar eller andra särskilda anordningar på den enskilda fastigheten.

Tre år är en alldeles för kort tid för genomförande och kommunen skulle åläggas att ordna ett verksamhetsområde i det aktuella området.

Länsstyrelsen har vidhållit sitt beslut och anfört bland annat följande.

Länsstyrelsen vill förtydliga att det behov av avledning av framförallt dräneringsvatten som uppstår på fastigheten inte enbart härrör från den aktuella fastigheten utan från området i stort. Dag- och dräneringsvatten från omkringliggande fastigheter leds alltså in på den aktuella fastigheten, bland annat via infiltration i de otäta vägdikena. Fastighetsägaren bär därigenom ansvaret för att hantera hela områdets behov av avledning. Det är inte ett rimligt ansvar att lägga på en enskild fastighetsägare.

Kommunen underskattar det avrinningsområde som drabbar fastigheten X. Kommunens uppfattning att det rör sig om 8 000 kvadratmeter delas inte av länsstyrelsen. Åtminstone hela den östra delen av Hästhagens avrinning sker mot den aktuella fastigheten. Fastigheten tjänar i dag i praktiken som en del av det kommunala avloppssystemet och fastighetsägaren har vidtagit de åtgärder som rimligen kan krävas.

Området utgörs bland annat av berg och lera och en väldigt liten mängd vatten infiltreras i marken vilket drabbar den aktuella fastigheten särskilt hårt eftersom den ligger lågt i förhållande till vägen. En lösning kring hanteringen av dag- och dräneringsvatten behövs uppenbarligen i ett större sammanhang.

Det finns en risk för översvämning och mögel och därmed föreligger hälso- och miljörisker. Nacka kommun frångår sitt ansvar och låter en enskild fastighet utgöra en del av en anläggning som borde vara allmän. Kommunen som va-ansvarig behöver ta ansvar för avlastning av miljöskäl. Det mesta akuta är hälsoskyddsskäl. Om fastighetsägaren inte vidtog så pass många åtgärder skulle det bli översvämning.

Länsstyrelsen har inga synpunkter på hur kommunen väljer att lösa sitt ansvar för dagvattentjänster rent tekniskt. Länsstyrelsen delar kommunens uppfattning att det vore oklokt att inrätta dagvattenledningar i hela området eftersom problem från dagvatten uppenbarligen inte uppstår i övriga delar av området. Kommunens förslag till teknisk lösning skulle kunna bidra till att lösa de problem som uppstår på fastigheten. Avgränsningen av ett verksamhetsområde för dagvatten förutsätter inte att huvudmannen meddelar förbindelsepunkt för varje fastighet i området. Ett område bör avgränsas till de fastigheter som har behov av dagvattentjänster.

Den befintliga avledningen uppströms fastigheten synes därmed vara tillfyllest. Det kommunen däremot bör hantera är de problem som uppstår när områdets ansamlade dräneringsvatten inte kan avledas bort från fastigheten. Ett förslag är därför att kommunen fokuserar sina åtgärder till området nedströms fastigheten. Om

kommunen väljer att avleda det dag- och dränvatten som därmed samlas upp till en ytvattenrecipient, och det skulle behöva genomgå ytterligare rening före utsläpp, ser länsstyrelsen heller inget hinder för att kommunen inrättar en sådan anläggning där kommunen finner det lämpligt.

UTREDNINGEN I MÅLET

Nacka kommun har gett in en promemoria om ytlig avrinning på den aktuella fastigheten. Av promemorian framgår bland annat följande. Ytavrinningen av vatten i östra delen av Hästhagen samlas upp i diken och ledningar i Ö-vägen vidare mot utlopp i Järlasjön. Inget kartmaterial finns över vägdikena, men de avgränsar all vägravning som kommer från söder om Ö-vägen. Ledningarna invid den aktuella fastigheten har innerdiametern 300 mm och nedströms smalnas de av till innerdiameter 200 mm. Genom upprättade kartor visas flödesriktningarna för den ytliga avrinningen lokalt. Då vägdiken och ledningar avgränsar avrinningen från söder om Ö-vägen påverkar det inte fastigheten. Uppskattningsvis gäller det ett cirka 8 000 kvm stort område med sex fastigheter som avrinner mot den lägsta punkten på fastigheten X. I korsningen Ö-vägen-S-vägen finns en lokal höjdpunkt på +21,7 meter som avgränsar den ytliga avrinningen vidare österut. Höjdpunkten är dock belägen 0,7 meter lägre än husets marknivå, vilket säkerställer att vatten inte blir stående in mot huslivet.

Länsstyrelsen har gett in en presentation innehållande bland annat en karta över området, en topografisk karta och en karta med flödesriktningar vid skyfall. I presentationen görs också uppskattningen att tillrinningsområdet troligen är avsevärt större än det av kommunen uppskattade 8 000 kvm utifrån beräkningar grundade dels på fastighetsägarens uppgift om ett vattenflöde om 260 liter per minut i hennes brunn, dels på den av SMHI registrerade nederbörden i Stockholm, Djurö (Värmdö), Stormyra och Västerhaninge under några dagar i månadskiftet augusti- september 2017. Utifrån beräkningen uppskattas tillrinningsområdet till mellan 12 480 och 74 880 kvm.

Länsstyrelsen har vidare åberopat de skrivelser som ägaren till den aktuella fastigheten, Å E, har gett in i målet. Av dessa framgår bland annat följande. Det är många fastigheter som sedan länge har drabbats av bristen på dag- och dräneringsvattenledningar och av underdimensionerade ledningar, exempelvis fastigheterna på S-vägen 2, S-vägen 25, H-vägen 13 och Ö-vägen 14. De punktåtgärder som gjordes efter en inventering år 2008 har inte förändrat situationen nämnvärt. Att diken rustades upp minskade inte mängden markvatten som hamnar på den i målet aktuella fastigheten. Bristen på ledningssystem orsakar även andra typer av översvämningar: Ytvatten på gatan rinner vid kraftigt regn in i källarna på husen i området. Detta har hänt henne fyra gånger under de senaste tio åren, då vatten från H-vägen och J-vägen forsar in på hennes tomt och in i källaren. En konsekvens av att det inte finns några ledningar att leda bort dag- och dräneringsvatten i är att fastighetsägare tvingas koppla detta vatten på spillvattenledningarna, vilket medför att ledningarna riskerar att översvämmas med följd att avloppsvatten tränger fram i källarna. Den aktuella fastigheten har sammantaget drabbats av uppskattningsvis tretton översvämningar. Det har vidare uppstått fyra akuta situationer, i vilka Å E lyckats förhindra översvämning tack vara att hon var på plats. Hon måste ha ständig uppsikt över brunn och pump och ordna husvakt när hon är borta. Då vattennivåerna har stigit ytterligare har hon blivit tvungen att installera först en, sedan två kompletterande pumpar. Den första nyinköpta pumpen har en kapacitet på 120 liter per minut med beaktande av höjdskillnader och slangens diameter. Den 4 september 2017 kl. 9.45 steg vattnet trots att pumpen gick kontinuerligt. Hon satte då dit sin reservpump som har en kapacitet om 140 liter per minut. Strax före kl. 11 steg vattnet återigen och hon kompletterade med en tredje pump. Detta betyder att det vid tillfället rann 260 liter per minut genom hennes fastighets dränering. Dessa nivåer är ofta återkommande då det har regnat. Vid det beskrivna tillfället hade det inte regnat extremt mycket dagarna före.

Länsstyrelsen har dessutom åberopat fotografier och videoupptagningar från fastigheten och omgivningarna.

DOMSKÄL*Tillämpliga bestämmelser*

I 6 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (va-lagen) anges följande. Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, ska kommunen bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas och se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

I 51 § samma lag anges att länsstyrelsen utövar tillsynen över att kommunen fullgör skyldigheten enligt 6 § att tillgodose behovet av vattentjänster. Vidare föreskrivs att länsstyrelsen får förelägga kommunen att fullgöra skyldigheten.

Utgångspunkter

Det är inte avgörande om de problem som föranleder behov av en allmän anläggning endast visar sig på en fastighet eller över ett större område. Det avgörande är om problemet behöver lösas i ett större sammanhang, det vill säga ett sammanhang som involverar flera fastigheter. Detta är i linje med Statens va-nämnds praxis. Nämnden har vid bedömningen av om avlopp behöver ordnas i ett större sammanhang inkluderat fastigheter som inte hade några konstaterade problem. (se Statens va-nämnds beslut den 26 november 2012, BVa 83, i mål nr Va 19/11). Något fastställt minimum vad gäller antalet fastigheter som ska vara berörda finns inte.

Människors hälsa är det primära skyddsintresset vid tillämpningen av 6 § va-lagen. Det krävs inte att miljö- och hälsovådliga olägenheter har uppkommit för att kommunens skyldigheter enligt bestämmelsen ska aktualiseras. Redan risken för påtagliga sådana olägenheter kan vara tillräckligt för att en utbyggnadsskyldighet

ska föreligga. Hälsokriteriet bedöms med hänsyn till vad modern boendestandard kan anses kräva, framför allt i fråga om spillvattenavlopp men också för övriga vattentjänster (se Jörgen Qviström, Vattentjänstlagen, en handbok, andra upplagan, 2016, s. 44–45). För att miljöskyddsrekvisitet ska anses vara uppfyllt krävs att det kan förväntas att den allmänna va-anläggningen förhindrar eller åtminstone väsentligt motverkar påtagliga olägenheter för miljön (prop. 2005/06:78 s. 45).

I praxis har det godtagits att länsstyrelsen i ett föreläggande om att genom en allmän va-anläggning tillgodose behovet av vattentjänster inom ett visst område överlämnat till kommunen att närmare bestämma hur det ska ske (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 14 februari 2017 i mål M 8109-16).

Mark- och miljödomstolens bedömning

Utifrån vad som framkommit om de topografiska och geologiska förhållandena i området, om befintliga diken och ledningar och övrig utredning i målet gör mark- och miljödomstolen följande bedömning. Den aktuella fastigheten tar emot stora mängder dag- och dräneringsvatten från uppströms belägna fastigheter och vägar i området. Det rör sig om vatten som når den aktuella fastigheten via marklager under perioder då det förekommit mycket nederbörd, men också vatten som drabbar den aktuella fastigheten vid normal nederbörd genom ytavrinning och infiltration i diken.

Att det är fråga om betydande inflöden framgår bland annat av Å Es uppgifter, av foton och filmer samt av de beräkningar som länsstyrelsen har gjort. Domstolen bedömer att problemen har sådan omfattning att det finns en påtaglig risk för hälsovådliga olägenheter på fastigheten, främst genom vattenskador på byggnader.

De problem som drabbar den aktuella fastigheten måste i betydande grad antas bero på att omgivande områden har bebyggts med hus och att hårdgjorda ytor har anlagts i anslutning till dessa samt att vägar och gator har inrättats för att betjäna de

bebyggda fastigheterna. Utifrån hur de topografiska och geologiska förhållandena ser ut i området kan den slutsatsen dras, att det inflödande vattnet härrör från betydligt fler fastigheter än de som ligger allra närmast den i målet aktuella fastigheten. Med hänsyn härtill bedömer mark- och miljödomstolen att kriteriet i 6 § va-lagen, att det ska finnas behov av att ordna avlopp för dag- och dräneringsvatten i ett större sammanhang, är uppfyllt.

Det sagda innebär att kommunen enligt 6 § va-lagen är skyldig att bestämma ett verksamhetsområde och att se till att behovet av avledning av dag- och dräneringsvatten tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

De tekniska utmaningar som kommunen har pekat på vad gäller bland annat ordnandet av rening och anläggande av ledningar påverkar enligt mark- och miljödomstolen inte kommunens lagfästa skyldighet att bestämma verksamhetsområde och att på lämpligt sätt tillhandahålla behövliga vattentjänster avseende avlopp. Samma sak gäller kommunens invändning att det kan finnas fastighetsägare i det nya verksamhetsområdet som inte anser sig behöva något gemensamt ordnat avlopp för dag- och dräneringsvatten.

Kommunen har också invänt att föreläggande är bristfälligt eftersom det inte är tillräckligt preciserat vilka fastigheter som ska ingå i verksamhetsområdet. Mark- och miljödomstolen konstaterar att det tydligt framgår av länsstyrelsens föreläggande vilket problem som kommunen enligt föreläggandet är skyldiga att försöka komma tillrätta med genom att inom viss tid bestämma ett verksamhetsområde och inrätta en allmän anläggning. Den omständigheten att länsstyrelsen överlämnat till kommunen att bedöma vilka fastigheter som ska ingå i verksamhetsområdet och hur anläggningen ska utformas innebär enligt mark- och miljödomstolen inte att föreläggandet brister i tydlighetshänseende eller att det är för oprecist.

Slutligen finner mark- och miljödomstolen att den av länsstyrelsen bestämda tiden om tre år, inom vilken den allmänna anläggningen ska vara utförd, är rimlig. En

längre tidfrist bör inte medges med hänsyn till de olägenheter som redan i dag föreligger i området.

Sammanfattningsvis har länsstyrelsen haft fog för att besluta om det överklagade föreläggandet. Överklagandet ska således avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 27 februari 2018.

Björn Räftegård

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Björn Räftegård, ordförande, och tekniska rådet Ola Lindstrand.